

Akdeniz'in Kıyı Kentlerinde Sürdürülebilir Yaşam Uluslararası Sempozyumu

Değerlendirme ve Kapanış Bildirgesi

Akdeniz; bu denize kıyısı olan veya sadece bölgenin ülkesi olarak değerlendirilen ülkelerin farklı kültürlerini ve farklı ekosistemlerini bir arada barındırmaktadır. Kapalı bir denizin etrafında bu kültürleri birbirine bağlayan en önemli unsur; denizcilik ve denizciliğin kilit noktaları olan doğal limanlardır. Bu limanlar, ekonominin, kültürel ve sosyal ilişkilerin düğümlendiği merkezler olmuştur. İzmir Körfezi de anılan bu doğal limanlardan biridir.

İzmir Akdeniz Akademisi Ekoloji Koordinasyon Birimi 2016 yılında İzmir'in denizle ilişkisini güçlendirme stratejisi kapsamında İzmir Körfezi'ni tüm boyutlarıyla ve paydaşlarıyla ele alan Körfez Arama Çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştaylar sonucunda *Akdeniz'in Kıyısında* üst başlığıyla alanında uzman akademisyen, sivil toplum kuruluşu temsilcisi, kamu personeli ve karar vericilerin katkılarıyla paneller serisi ve ardından uluslararası sempozyum düzenlenmesi kararı alınmıştır. Vatandaşların soru ve katkılarına açık forumlarla gerçekleşen 7 panel, "*Akdeniz'in Kıyısında-İzmir Körfezi*" adıyla yayın haline getirilmiştir. ("*Körfezin Değerleri*" (26 Mart 2016), "*Tarihsel Perspektifte İzmir Körfezi* (21 Mayıs 2016), "*İzmir Körfezi'nde Deniz Kültürü*"(14 Haziran 2016), "*İzmir Körfezi'ne Ekolojik Dokunuşlar*" (9 Kasım 2016), "*İzmir Limanı ve Liman İşletmeciliği*"(10 Aralık 2016), "*İzmir Körfezi'nde Deniz Ulaşımı*"(17 Aralık 2016), "*İzmir Körfezi ve Bellek*"(18 Şubat 2017))

İzmir Körfezi'nin tüm boyutlarıyla ele alındığı panellerin ardından, planlandığı gibi 6-7 Aralık 2018 tarihlerinde, Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi, İzmir'de "*Akdeniz'in Kıyı Kentlerinde Sürdürülebilir Yaşam Uluslararası Sempozyumu*" gerçekleştirilmiştir. Türkiye, İtalya, Yunanistan, İngiltere ve Hollanda'dan katılan uzman, akademisyen, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve karar vericiler, Akdeniz kıyı kentlerinde sürdürülebilir, yenilikçi ve bütünlük kentsel çözüm önerilerini paylaşmışlardır. *Akdeniz'de Bellek ve Yaşam, Ekolojik Sürdürülebilirlik, Ekonomik Sürdürülebilirlik, Katılımcılık/Yönetişim, Mekansal Planlama ve Körfez* başlıklarında oturumların gerçekleştiği sempozyum, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve vatandaşların katıldığı *Akdeniz'in Kıyısında İzmir'i Birlikte Düşünmek* başlıklı bir forum, değerlendirme oturumu ve kapanış bildirgesiyle sonlanmıştır.

Sempozyumda öne çıkan tespitler aşağıda özetlenmektedir:

1. İzmir Limanı 21. yüzyıla kadar ülkenin önemli bir ticaret limanı olarak görev yapmıştır. Liman sayesinde sadece ticaret değil, kültürel ve sosyal ilişkiler de gelişmiştir. Genişleyen uluslar arası ve bölgesel ekonomik ilişkiler sonucunda İzmir'in çevre ilçelerinde; Aliğa, Petkim, Çeşme limanları da gelişmiş ve Çandarlı limanı da gelişme süreci içerisinde. Söz konusu ekonomik eğilimler ve kentin bölgesi ile birlikte ele alınması zorunluluğu çerçevesinde limanların gelişimi ve dönüşümünün tartışılması gereklidir.
2. Dolayısıyla, İzmir Limanı bugün ve gelecekte de kentin en önemli parçası olarak korunmalı ve kentle bütünlük gelişimi konusunda planlamalar ve çalışmalar yapılmalıdır.
3. Kıyı kentleri, kordonu ve meydanları ile Akdenizli yaşamı deneyimlemektedir. İzmirli kentin körfezi daha çok kullanabilmesi için İzmir-Deniz gibi uzun soluklu ve büyük ölçekli katılımcı tasarım projelerinde sahiplenmeyi destekleyici yeni girişimlerde bulunulmalıdır.
4. Kadın çizmesi biçiminde, iç, orta ve dış bölümlerden oluşan İzmir Körfezi, Akdeniz Fokları başta olmak üzere soyu tükenmekte olan pek çok canlıya yaşam ortamı sağlamaktadır. Körfezin doğal yapısı içinde yer alan Kuş Cenneti'nin de içinde olduğu doğal koruma alanları (lagünler) hassasiyetle korunmaya devam edilmelidir.
5. Yenilikçi ve bütünlük kent uygulamaları çerçevesinde hassas kara-deniz ara kesitindeki ekosistemler için bellek hazırlanmalı, Körfez'in mavi-yeşil gelişimine dair temel parametreler belirlenmelidir. İzmir Körfezi'nin biyoçeşitliliğinin korunması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.
6. Bugüne kadar İzmir Körfezi'nin su kalitesinin korunması ve canlılığının artırılmasına yönelik yapılan çalışmaların karar vericiler tarafından dikkate alındığını görmek sevindiricidir. İklim değişikliği ve insan aktivitelerinin İzmir Körfezi'ndeki fiziksel ve biyolojik süreçlere etkisinin izlenmesine yönelik süregelen çalışmalar geliştirilmelidir. İzmir Körfezi'nin kavramsal

modeline yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu kapsamda, biyoçeşitlilik çalışmaları yapılmalı, gerçek zamanlı gözlem sisteminin bilimsel çalışmalar için bir laboratuvar niteliği taşıdığı göz önünde tutularak, bu sistemin sürdürülebilir olması ve ölçüm parametrelerinin çeşitlendirilmesi sağlanmalıdır.

7. Dünya ölçeğinde kıyı kentlerinin iklim değişikliğinden en fazla etkilenen bölgeler olduğu belirtilmiştir. Akdeniz havzası ortalama sıcaklıkları dünya ortalamasından yüksektir. Dolayısıyla, iklim değişikliği etkileri havzada yoğun biçimde hissedilmektedir. Günlük yağışların azalması, Güney Akdeniz’de önümüzdeki dönemde su kıtlığının artacağı, bunun sonucu olarak göç probleminin artarak devam edeceği belirtilmiştir. Bunun yanısıra sel riski, erozyon riski, deniz seviyelerinde meydana gelebilecek olan yükselmeler gibi etkilerin kıyı kentlerindeki yaşamı olumsuz etkileyeceği vurgulanmıştır. İklim değişikliğinin neden olacağı olumsuz etkilerin giderilmesine yönelik önlemler konusunda farkındalığın artırılması ve detaylı çalışmaların yapılması önerilmiştir.
8. Ekolojik yönetim önemle ele alınmalıdır. Planların ve stratejilerin oluşturulmasında bilgiye dayalı katılım temel olmalıdır. Katılımın örgütlenmesinde bilimsel imce ve vatandaş imcesine önem verilmeli, proje ve stratejilerin başlangıç aşamasından uygulanmasına kadar olan süreçte birlikte üretim ve birlikte tasarım-uygulama perspektifi hayata geçirilmelidir.
9. Akdeniz perspektifini geliştirmeye yönelik ekolojik, ekonomik ve kültürel ağların geliştirilmesine özel önem verilmelidir. Bu anlamda denizel ağları diğer tematik ağlarla ilişkilendiren proje ve çalışmaların ilişkilendirilmesi sağlanmalıdır. Avrupa Bisikletli Turizm Ağı Eurovelo 8 nolu Akdeniz Rotası’nın Akdeniz’in güney kıyılarından başlayarak İzmir’e ve İzmir üzerinden Türkiye’nin güney kıyılarına ulaşması bu anlamda değer taşımaktadır.
10. Liman oluşumunda, kent ve liman, kıyı ve liman ile Metropolitan Kıyı Kenti birlikte doğru analiz edilirse, kısaca deniz-kara ilişkileri ilkesel olarak fiziki plan ve yönetim çerçevesine kavuşturulursa İzmir Körfezi’nin bir müşterek olarak geliştirilmesinde ve kentin yaşam kalitesi ve demokratik taleplerinin karşılanmasında doğru hedeflere ulaşılabilir.
11. Sıfır atık olgusu çevre korunması bakımından çok önemlidir. Sıfır atık ve döngüsel ekonomi yaklaşımı ile atık su ve katı atıkların arıtılması, geri kazanılması ve yeniden kullanımının sağlanması ile körfezin korunması ve geliştirilmesi için geleceğe yönelik planlamalar yapılmalıdır.
12. Akdeniz’de Asya ve Afrika’daki ticaret potansiyelinin artması nedeniyle, dünya deniz ticaret trafiği batıdan doğuya doğru kaymıştır. Bu kapsamda, İzmir Limanı’nın uluslararası ticaret limanı olarak hizmet verecek yeşil-çevre dostu liman standartlarına getirilmesi önerilmektedir. Bu çerçeveye dair indikatörler ulaşım, çevre, sosyo-kültürel ve iklim boyutları dikkate alınarak oluşturulmalı, sürdürülebilir gelişme hedefleri ile çapraz bağ kurularak izlenmeli, liman master planı yapılmalı, dijitalleşme teşvik edilmeli ve çok aktörlü bir yönetim çerçevesi kurulmalıdır. Yeşil büyümenin felsefesi olan kaynakları verimli kullanmak çevreye ve doğal kaynaklara etkileri azaltmak fikrinden hareketle çalışmalar yapılmalıdır.
13. Deniz limanları ve liman kentleri dünya ekonomisi açısından kritik öneme sahiptir. Bir Akdeniz liman kenti olan İzmir, dünyada büyüyen deniz ve denizcilik faaliyetlerinden gereken payı almalıdır.
14. Türkiye’de kıyı kentleri en yüksek ekonomik değeri üretmektedir. Ancak, Türkiye’nin liman kentleri küresel çapta sıralamada oldukça gerilerde kalmaktadır. Dolayısıyla, İzmir’deki denizcilik ekonomisinin dünyaya bütünleşik olarak eklenilebilmesi ve fırsat oluşturabilmesi için mavi büyüme sektörlerinden yararlanması sağlanmalıdır.
15. Akdeniz genelinde ortak görüş oluşturan mavi-yeşil büyüme, bütünleşik kıyı yönetimi, çevre dostu planlama ve tasarım ve yenilikçi yaklaşımlar çerçevesinde kalkınma prensipleri gelecek gelişimler için temel alınmalıdır.

16. İzmir Yarımada'nın kara-deniz etkileşimindeki örnek teşkil edebilecek rolü ve burada uygulanması önerilen imece modeli desteklenmeli, Zeytin Okulu gibi örnekler çoğaltılarak aktif gönüllü katılımı diğer Akdeniz değerlerini de içerecek şekilde dikey olarak yaygınlaştırılmalıdır. Doğa'nın öğretmen olarak gösterdiği döngüsellik ve bağlantısallık temel alınarak farkındalık ve eğitime dair yenilikçi uygulamalar yaygınlaştırılmalıdır.
17. Körfez ve kıyı alalarındaki belediyeler ortak gelecek bilinciyle hareket etmeli ve Akdeniz Aksiyon Planı için kentler deneyimlerini paylaşmalıdır.

Sonuç olarak, Akdeniz kıyı kentlerinde sürdürülebilir yaşam için; 'bereketin dönüşü', 'imecenin yaygınlaşması', 'yeşil ve mavi gelişme' için; doğanın, aklın ve bilimin önderliğinin sağlanması gereklidir. Bunların gerçekleşmesi 'İzmirliyle birlikte İzmir'in denizle ilişkisini yeniden yazarak'; yöneticiler, karar vericiler, akademisyenler, sivil toplum kuruluşları ve İzmirli vatandaşların 'birlikteliği ile mümkün' olabilecektir.